

Çek Cumhuriyeti’nde Mimarlık Politikaları Forumu Toplantısı: Mimarlık Politikalarının Uygulanması Konusunda Yeni Beklentiler

Tuğçe Selin Tağmat

Avrupa’da mimarlık ve yapıli çevre kalitesinin yükseltilmesiyle ilgili konuları tartışmak ve sorunlara çözüm önerileri geliştirmek amacıyla Avrupa ülkeleri arasında ortak bir platform oluşturan Avrupa Mimarlık Politikaları Forumu (EFAP), yılda iki kere AB Dönem Başkanlığı’nı yürüten ülkelerin evsahipliğinde toplanıyor. 16-18 Nisan 2009 tarihlerinde AB Dönem Başkanı Çek Cumhuriyeti’nin evsahipliğinde Prag’da düzenlenen konferans, “**Mimarlık Politikalarının Uygulanması: Yeni Beklentiler**” teması çerçevesinde gerçekleştirildi. Konferans teması üç başlığa odaklanıyordu: “Eğitim”, “Mimarlık Politikalarının Uygulanması” ve “Mimarlık ve Toplum”.

Mimarlık Politikalarının Bir Bileşeni Olarak Eğitim

Konferansın eğitim konusuna odaklanan birinci oturumunda, yapıli çevrede kalite konusunda toplumun bilinçlendirilmesi için düzenlenen programlar, mimarlık örgütleri, mimarlık merkezleri ve kamu kurumlarının eğitim ve bilinçlendirme konusundaki rolleri ve üniversitelerin bu konuda verebilecekleri katkılar ön plandaydı.

Oturumun ilk sunumunu yapan **İrlanda Mimarlar Enstitüsü’nden (RIAI) John Graby** İrlanda’da toplumun mimarlık bilincinin geliştirilmesi için gerçekleştirdikleri programlardan bahsetti. Bunlar arasında, her yıl bazı binaların halka açılması, belirlenen bazı günlerde mimarların ofislerinde halka ücretsiz olarak danışmanlık hizmeti vermeleri, toplumun ilgisini çeken periyodik yayınlarda konut çevreleri ve yaşam mekânlarının yenilenmesi konularında uzman önerilerine yer verilmesi ve çocukları mimarlıkla buluşturan etkinlikler yer alıyordu. Graby, İrlanda’nın 2009-2015 Mimarlık Politikası metninin Haziran 2009’da açıklanacağı bilgisini de verdi.

İrlanda’nın 2002-2005 dönemini kapsayan üç yıllık mimarlık politikası ve buna eşlik eden eylem planı da oldukça gelişmiş bir mimarlık politikası örneği oluşturunuyordu. Politikanın temel konuları arasında yüksek kalite, yüksek standartlar, sürdürülebilir kalkınma, mimari mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılması ve mimarlıkta yenilikçi yaklaşımların özendirilmesi bulunuyordu. Bu metnin diğer politika metinlerinden farklı olan özelliği, somut ve ayrıntılı bir eylem planı kapsamında üç yıllık süreç için belirli bir takvim öngörmesiydi. Graby’nin bahsettiği yeni politika metni için bir temel oluşturacağını düşündüğümüz bu eski politika metnine Türkçe olarak ulaşılabilir: www.mo.org.tr/UIKDocs/ireland.pdf

Graby’nin ardından söz alan, **Isère Mimarlık Merkezi (Maison de l’architecture de l’Isère) Müdürü Mireille Sicard**, Fransa’da toplumda mimarlık kültürünü yaymak üzere etkinlikler yürüten ve bu amaçla mimarlar, yapıyla ilgili meslek adamları, peyzajcılar ve çevre duyarlılığı olan tüm kişileri biraraya getiren mimarlık merkezleri (*maisons de l’architecture*) sistemi hakkında bilgi verdi. Merkezin etkinlikleri arasında mimarlık temaları üzerine sergiler, mimarlıkla ilgili olduğu kadar sanat, pedagoji ve tekniklerle de ilgili etkinlikler, konferanslar ve şantiye gezileri bulunuyor. Sicard, en önemli hedeflerinin vatandaşlara kentsel çevrede yaşama bilinci ile nitelikli çevreye ilişkin bakış açısı kazandırılması ve mimarlık kültürünün tüm toplum tarafından paylaşılr hale getirilmesi olduğunu vurguladı.

İsère Mimarlık Merkezi'ne ulaşmak için: www.ma38.org

Fransa'daki mimarlık merkezlerinin genel web sayfası: www.ma-lereseau.org

Oturumun bir diğer konuşmacısı olan, **Hafencity Üniversitesi (Hafencity Universität Hamburg-HCU) Rektörü Prof. Steven Spier**, Hamburg'un büyük bir dönüşüm projesiyle geliştirilmekte olan liman bölgesi Hafencity'de 2006 yılında kurulan ve yapıli çevreyle ilgili bölümlerden oluşan üniversite hakkında bilgi verdi. Hafencity Üniversitesi mimarlık, inşaat mühendisliğı, coğrafi bilgi sistemleri ve kentsel planlama bölümlerinden oluşuyor ve yapıli çevrenin gelişimi konusunda eğitim ve araştırmalarda yüksek standartlara ulaşmayı hedefliyor. Spier, üniversitesindeki eğitim ve araştırma yönteminin esas misyonunun meslekler ve disiplinlerarası yeni bir düşünce biçimi oluşturarak, metropoller üzerine odaklanmak olduğunu belirtti. Bu anlamda HCU'nun kuruluşu, hem Hamburg'da mimarlık ve kentsel çevre eğitiminin kalitesini geliştirme, hem de kentin diğer büyük kentlerle olan rekabetinde mimarlık ve kentsel tasarımı bir avantaj olarak kullanma esasına dayanıyor. HCU aynı zamanda, kamuoyu ve meslek çevrelerini mimarlık ve kent konusunda bilgilendirme ve bilinçlendirme konusunda da sorumluluk üstleniyor. 2012 yılında binasının tamamlanmasına kadar, üniversitenin bölümleri Hafencity bölgesinde 5 ayrı binada eğitimini sürdürecektir.

Üniversite hakkında ayrıntılı bilgi için: www.hcu-hamburg.de

Mimarlık Politikalarının Uygulanması

Bu oturum, mimarlık politikalarının somut uygulamalarını örnekleyen projeler ve özellikle kent yönetimlerinin mimarlık politikalarının uygulanması ve böylece daha kaliteli yapıli çevre elde edilmesi konusundaki rolü üzerine odaklanıyordu.

Hamburg Baş Kent Plancısı Jörn Walter, Avrupa'da şu anda en büyük ölçekli kentsel gelişim projesi olan Hafencity Liman Kenti Gelişim Projesi üzerine bir sunum gerçekleştirdi. 1,8 milyon metrekarelik brüt inşaat alanı öngören proje, 12.000 kişilik 5.500 konut, 40.000 kişilik istihdam sağlayacak ofis yapıları, ticaret, dinlenme ve eğlenme tesisleri, eğitim ve kültür yapıları, parklar ve yürüyüş yollarının oluşturulmasını öngörüyor. Proje alanında, büyük bir bölümünün yapımı süren 100'ü aşkın projenin tümü mimari proje yarışmaları sonucunda elde edilmiş. Bu yarışmalar çoğunlukla uluslararası olarak düzenlenmiş. Walter, projelerin temel kriterlerinin sürdürülebilirlik, enerji tasarrufu ve beklenen iklim değişikliklerini uyum olduğunu örnekler üzerinden aktarmaya çalıştı.

Hafencity ve projeler hakkında ayrıntılı bilgi için: www.hafencity.com

Bu oturum kapsamında gerçekleştirilen panel tartışmasına çeşitli kent yöneticileri, hükümet temsilcileri ve meslek örgütleri yöneticileri katıldı. Ön plana çıkan konular şöyle oldu: Kentlerin planlanmasından sorumlu olan kişilerin ve politikacıların bu konuda bilinçlendirilmeleri ve eğitilmeleri gereğı, işveren konumundaki olan kişi ve kurumların nitelikli yapıli çevreyi talep etmelerinin önemi ve üniversitelerin kamusal ve kültürel bir kuruluş olarak toplumun bilinçlendirilmesi konusundaki rolü.

Ayrıca, ekonomik ve politik sorunların gündemde olduğu bu dönemde, mimarlık politikalarının hükümet düzeyinde gündeme gelmesinin zorluğu ve bu nedenle yerel yönetimlerle yapılacak ortak çalışmaların daha verimli olabileceğı değerlendirildi. Bu değerlendirmeye paralel olarak, yerel mimarlık politikalarına ilişkin başarılı örnekleri bir daha hatırlamakta yarar var: Örneğin Finlandiya'da hükümet tarafından 1998 yılında kabul edilen Finlandiya Mimarlık Politikası'nın ardından çeşitli bölgesel ve yerel politikalar oluşturulmuştur. Kuzey Karelya, Güney Savo ve Kuzey Savo bölgelerine ait olan Doğu Finlandiya Mimarlık Politikası (2000) ile Vantaa (2001), Oulu (2002) ve Jyväskylä (2002) kentlerine ait yerel mimarlık politikaları bunlara örnektir. Bölgesel ve yerel mimarlık politikalarında ön plana çıkan konular genellikle bölge/kent kimliğı ve imajının sürdürülmesi, bölgesel/yerel yapıli mirasın

korunması, vatandaşların nitelikli yapılı çevrede yaşama hakları, bölgesel/yerel yönetimlerin nitelikli yapılı çevre için kılavuzluk etme ve denetleme sorumluluğu, eğitim ve araştırma için hedefler belirlemenin önemi, örnek çözümlere ulaşmak için mimarlık ve planlama yarışmalarının tercih edilmesi, yasal düzenlemelerde mimari kaliteye ulaşmakla ilgili ölçütlere yer verilmesi ve ortak bir paylaşım alanı olarak kentin işbirliği içinde ve katılımcı bir şekilde geliştirilmesi olarak özetlenebilir.

Jyvaskylä Yerel Mimarlık Politikası'na ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/jyvaskylapolitika.pdf

Panel konuşmacılarından biri olan **EFAP Başkanı Rob Docter**, her ülkedeki mimarlık politikasının farklı bir biçim ve yöntemle oluşturulduğunu, önemli olanın mimarlık politikası metninin oluşturulması değil, uygulamaya geçirilmesi olduğunu ve ülkeler arasında bilgi ve deneyim paylaşımının önem kazandığını vurguladı.

Dünyanın farklı ülkelerindeki mimarlık politikası örneklerine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/mimpolveritabani

Mimarlık ve Toplum

Mimarlık ve toplum arasındaki bağları vurgulamayı amaçlayan bu oturum, daha kaliteli bir yapılı çevrenin oluşturulmasında işverenlere, kullanıcılara, kamu kurumlarına ve meslek adamlarına düşen görevlerin altını çizerek, bu konudaki görev bilincinin artması için yapılan etkinlikleri gündeme getirdi.

Hollanda'da mimarlık merkezi Architektuur Lokaal'in Müdürü Cilly Jansen merkezlerinin ana misyonunun mimarlık alanındaki işverenlerin, özellikle de kamu sektöründekilerin bilinçlendirilmesi olduğundan bahsetti. Mimarlık merkezinin belediyeler, konut inşa eden firmalar, proje şirketleri ve yapılı çevrenin oluşturulmasında çalışan diğer taraflara yönelik pek çok eğitim ve etkinliği bulunuyor. Ayrıca bu merkezde, ihale prosedürlerinin daha iyi bir yapılı çevre üretecek biçimde geliştirilmesi için çalışmalar da yapılıyor.

Merkezle ilgili daha geniş bilgi için: www.arch-lokaal.nl

Avrupa Mimarlar Konseyi (ACE) Başkanı Juhani Katainen sunumunda Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Hakkında AB Direktifi'nden bir alıntıyla mimarlık ve toplum arasındaki ilişkinin pek çok resmî belge tarafından da onaylandığını vurguladı: "Mimari tasarım, yapıların kalitesi, çevreleriyle uyumlu bir şekilde bütünleşmeleri, hem doğal ve kentsel peyzaja hem de kamusal ve özel mirasa olan saygı kamu yararına olan konulardır". Katainen, ACE'nin Haziran 2009'daki Avrupa Seçimleri'nde göreve gelecek Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu üyelerine yönelik hazırladığı politika önerilerini katılımcılara aktardı ve bu önerilerin esasının mimarlık ve toplumun yaşam kalitesi arasındaki ilişki olduğunu vurguladı.

ACE bu belgede, AB yönetimine gelecek politikacı ve bürokratlara, hizmetler sektöründe serbest dolaşım adına düzenlemelerinin çoğunun kaldırılmasından duyduğu rahatsızlığı aktarıyor. Kamu yararına bir meslek olan mimarlıkta, kamu sağlığı ve yararını korunması adına, meslekle ilgili minimum standartlar ve düzenlemelerin bulunması gerektiği görüşünün altını çiziyor. ACE, Mesleki Yeterlilikler Direktifi'nde mimarlık eğitimi için öngörülen 4 yıllık sürenin 5 yıla çıkartılmasını ve 2 yıllık staj şartı getirilmesini istiyor.

Politika önerileri metnine ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/acepolitikamaddeleri2009.pdf

Oturlumlarda yapılan sunuşlar dışında konferansın diğer iki önemli etkinliği: ek Mimarlık Politikası'nın açıklanması ve ek Mimarlar Odası ile ek Cumhuriyeti Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı arasında "kaliteli bir çevredeki yaşamın bir parçası olarak ve sürdürülebilir yaşama katkıda bulunmak amacıyla mimarlık alanında sürekli ve bütüncül eğitim konusunda" bir işbirliği protokolü imzalanması oldu. İşbirliği protokolünde her iki tarafın hem mimarlık eğitimi, hem mimarların mesleklerini uygulamaları süresince sürekli gelişimleri, hem de toplumda mimarlık kültürünün yayılması için genel eğitim içinde mimarlığın ğretimi konularında işbirliği yapmaları öngörülüyor.

Konferansın ardından gerçekleştirilen EFAP Genel Kurulu toplantısında organizasyonun yıllık bütçesi ve yol haritası değerlendirildi. Genel Kurul'da sunulan verilere göre şu anda EFAP yeleri arasında 17 hükümet kuruluşu, 19 meslek rgt, 12 kültür kuruluşu ve 8 bireysel ye bulunuyor. Bu son toplantıda EFAP'a, bir süredir EFAP konferanslarına düzenli olarak katılan Türkiye Cumhuriyeti Bayındırlık ve İşkn Bakanlığı'nın da aralarında bulunduğu toplam 6 ye daha katıldı. Mimarlar Odası, Ekim 2006'daki Finlandiya toplantısından beri EFAP yesidir. Bir sonraki EFAP toplantısı 3-4 Aralık 2009 tarihinde AB İsveç Dönem Başkanlığı'nın evsahipliğinde Stockholm kentinde gerçekleştirilecek.

Daha nceki EFAP konferans ve toplantılarına Türkiye adına katılım raporları için:
www.mo.org.tr/mimpolveritabani

EFAP konusundaki güncel gelişmeleri ve belgeleri izlemek için:
www.efap-fepa.eu